

Gözleri "Göç Eden" Balıklar!

Gözlerinizin birini sabit tutup diğeriyle çevreyi incelemeyi denediniz mi? Olanaksız değil mi? Ancak hayvanlar âleminde bunu yapan türler var. Bu türlerin en bilineni bukalemunlar. Bir de sualtı canlılarından yassıbalıklar var. Bunlar da gözlerini birbirinden bağımsız hareket ettirebiliyorlar. Üstelik bu canlıların gözleri, başkalaşım sırasında yer değiştiriyor; bir anlamda göç ediyor.



Balıklar sınıfını, kemikli balıklar ve kıkırdaklı balıklar olarak iki büyük gruba ayırabiliriz. Kıkırdaklı balıkların en belirgin özellikleri, vücutlarını oluşturan iskelet yapısının kıkırdaklı olması ve yüzme keselerinin bulunmaması. Kemikli balıkların belirleyici özellikleriyse vücudu oluşturan iskelet yapısının kemikli olması ve yüzme keselerinin bulunması. Yüzme kesesi balığın, hareket etmese bile suda asılı kalabilmesini sağlar. Yassıbalıklar da kemikli balıklar grubundan. Ancak, yüzme keseleri yok. Çünkü suyun tabanına kendilerini gömerek yaşadıklarından suda asılı kalmaları gerekmiyor. Dünya denizlerinde yaklaşık 500 yassıbalık türü var. Kalkan, pisibalgı ve dilbalığı, en çok bilinenleri.

Yassıbalıklar, sayıları milyonları bulan yumurtalarını, diğer balıklar gibi suya bırakırlar. Yumurtalar, birkaç gün suda yüzer. Daha sonra yumurtadan çıkan larvalar, su içinde serbest olarak hareket ederler. Bu dönemde gözlerinin ve burunlarının baştaki konumu, diğer balık larvalarında olduğu gibi, simetriktir. Larvalar, yaklaşık 5 gün içinde 1-2 mm uzunluğa ulaşır. Larva evresinin son döneminde, başkalaşım gerçekleşmeye başlar. İlk olarak bağırsaklar kıvrılarak ileriye doğru uzar. Sonra gözlerden biri başın üzerinden geçerek, alın bölgesi üzerine gelir. Ağız genel olarak ilk konumunda kalır, ama bazı türlerde gözün

hareketiyle birlikte o da biçimini değiştirir. Ayrıca gözle birlikte burun delikleri de üst tarafa gelir. Bu arada balık yere paralel durmaya başlar. Bu konumdayken balığın her iki gözü de üstte bulunur. Alt kısımda kalan solungaç işlevini kaybeder. Solunum, hemen hemen tümüyle, üst taraftaki solungaç aracılığıyla yapılır. Üst tarafın pulları alt taraftakilere göre büyük, sağlam ve dikenli olur. Başkalaşım sonucunda hangi tarafın üste geldiği, türlere göre farklılık gösterir. Kalkanlarda genellikle sol taraf, pisibalgı ve dilbalıklarındaysa sağ taraf üstte kalır.



Yassıbalıkların başka ilginç özellikleri de var: Renk değiştirebilirler ve gözlerini birbirinden bağımsız olarak hareket ettirebilirler. Bu özellikleri, onların yaşamlarını sürdürebilmelerini kolaylaştırır.

Yassıbalıkların çoğu genel olarak denizlerde yaşarlar. Yalnızca pisibalgıların bazı türleri tatlı suda yaşayabilirler. Genellikle olarak kumlu, çamurlu, çakıl taşlı ve deniz çayırının bulunduğu yerleri yaşama alanı olarak seçerler. Yalnızca gözleri dışarıda kalacak biçimde kendilerini gömerler. Buldukları çevreye uyumları o kadar kusursuzdur ki, bir dalgıç onları yalnızca hareket ettiklerinde farkedebilir. Ülkemiz denizlerinin hepsinde bulunurlar.

Bülent Gözcüoğlu

Kaynaklar

Nelson, J. S., *Fishes of the World*. 2. Basım/Wiley Interscience Pub., ABD (1984)
<http://www.animalfact.com/article003.html>
<http://www.fishbase.org/search.html>